

Class: VIII
TIME: 2-5 hrs.

HALF YEARLY EXAMINATION

SUBJECT: SANSKRIT

Max Marks: 80

DATE: 31-08-2019

Name: ..... Answer key ..... Roll No. : .....

Marks obtained: ..... Sign of Invigilator: ..... Sign. Of Examiner: .....

निर्देश - सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति। प्रश्नानां उत्तराणि सन्ति। प्रश्नानां उत्तराणि सुंदरतापूर्वकं लिखत।

खंड-क अपठित अवबोधनम्

प्र.1. उचित विकल्पं चित्वा प्रश्नानां उत्तराणि लिखत -

नारिकेलस्य वृक्षः सरलः उच्चः च भवति। अथं शाखाहीनः वृक्षः भवति। अस्य शिखरे पत्राणां गुच्छः भवति। पत्राणाम् अधस्तात् अस्य फलानि लगन्ति। तानि फलानि पूर्वं हरितानि पश्चात् च कपिशवर्णानि भवन्ति। वयं नारिकेलस्य मधुरं जलं पिबामः। इदमेव जलं परिपाकं गच्छति। अनेन बहूनि मिष्टान्नानि क्रियन्ते। नारिकेलस्य सर्वांग मनुष्याणाम् उपयोगाय भवति।

क) एकपदेन उत्तरत -

(1×2=2 अंक)

1) कस्य वृक्षः शाखाहीनः भवति ? नारिकेलस्य

2) वयं कस्य मधुरं जलं पिबामः ? नारिकेलस्य

ग) पूर्णवाक्येन उत्तरत -

(1×2=2 अंक)

नारिकेलस्य वृक्षः कीदृशः भवति ? नारिकेलस्य वृक्षः सरलः उच्चः च भवति।

नारिकेलस्य फलानि कुत्र लगन्ति ? नारिकेलस्य फलानि पत्राणाम् अधस्तात् लगन्ति।

निर्देशानुसारम् उत्तरत-

(0.5×4=2 अंक)

'नारिकेलस्य' पदे प्रयुक्तं विभक्ति लिखत - षष्ठी विभक्ति

'च' अव्यय पदस्य अर्थ लिखत। और

'वृक्षः' पदस्य वाक्य प्रयोगं कुरुत। नारिकेलस्य वृक्षः उच्चः भवति।

'अधः' पदस्य विलोम पदं लिखत। उपरि

प्र.2. उचित पदं चित्वा प्रश्नानां उत्तराणि लिखत -

- क) आदित्यः कुत्र गनतुम् इच्छति ? (आगरानगरम् / दिल्लीनगरम्) **आगरानगरम्**
 ख) का वानरस्य हृदयं वाजछति स्म ? (मकरी / माता) **मकरी**
 ग) ईश्वरः सबलं मनः कस्मै अयच्छत् ? **मानवाय**
 घ) पत्रं कः लिखति ? (गोपालः / माधवः) **माधवः**
 ङ) सिंहस्य नाम किम् आसीत् ? (मदोत्करः / कर्कटः) **मदोत्करः**
 च) सुप्तस्य सिंहस्य मुखे के नं प्रविशन्ति ? (खगाः / मृगाः) **मृगाः**
 छ) कार्याणि केन सिध्यन्ति ? (साहसेन / उद्यमेन) **उद्यमेन**

(1×5=5 अंक)

प्र.3. रेखांकित पदानां आधृत्य प्रश्न निर्माणं कुरुत -

- क) उष्ट्रः ग्राम्यः पशु आसीत्। **कः**
 ख) मदोत्करस्य महागजेन सह संग्राम अभवत्। **केन**
 ग) विद्यालये खेलदिवसस्य अभ्यासः चलति। **कस्य**
 घ) अस्माकं सदनं स्वर्णपदकानि अजयत्। **कानि**
 ङ) सा शल्यचिकित्सका भवितुम् इच्छति स्म। **का**

4. उचित मेलनम् कुरुत -

(1×5=5 अंक)

क	ख
यथायोग्यम्	1) क्रीडा-दिवसः (ख)
खेलदिवसः	2) योग्यता-अनुसारम् (क)
मित्रम्	3) सुहृद् (ग)
विद्यालयः	4) उत्सवः (ङ)
समारोहः	5) पाठशाला (घ)

कोष्ठकात् उचित पदं चित्वा समानार्थक पदानि लिखत।

(1×5=5 अंक)

नाकः , अरण्ये, अशनम् , पादम् , आत्मानम्

भोजनम् अशनम्

निजम् आत्मानम्

वन अरण्ये

स्वर्गः नाकः

चरणम् पादम्

श्लोकानां सरलार्थं लिखत -

(2×2=4 अंक)

क) विद्वत्त्वं च नृपत्वं च नैव तुल्यं कदाचन।
स्वदेशे पूज्यते राजा विद्वान् सर्वत्र पूज्यते।

विद्वान् होना और राजा होना एक समान नहीं है। क्योंकि राजा अपने देश में ही पूजा जाता है किन्तु विद्वान् सभी जगह पूजा जाता है।

ख) प्रिय- वाक्य-प्रदानेन सर्वे तुष्यन्ति जन्तवः।
तस्मात् प्रियं हि वक्तव्यं वचने का दरिद्रता।।

प्रिय वाक्य बोलने से सभी मनुष्य प्रसन्न हो जाते हैं। इसलिए प्रिय ही बोलना चाहिए। प्रिय वाक्य से कोई गरीब नहीं होता।।

(1×4=4 अंक)

प्र.7. कोष्ठकात् विलोम पदानि चित्वा लिखत-

अस्वस्थम् , सत्यम् , मित्यम् , अशोभनयम्

क) अनित्यम् नित्यम्

ख) शोभनम् अशोभनम्

ग) स्वस्थम् अस्वस्थम्

घ) असत्यम् सत्यम्

(1×4=4 अंक)

प्र.8. विशेषण-विशेष्य पदानां समुचितं मेलनं कुरुत -

क ख

क) महती 1) जनाः (श)

ख) चक्रमयीम् 2) शरीरम् (व्य)

ग) अनेके 3) कामना (क)

घ) सबलम् 4) आसन्दिका (ख)

(1×4=4 अंक)

प्र.9. वाक्यानां समक्ष 'आम्' अथवा 'न' लिखत -

क) काकः अल्पकायः आसीत् । आम्

ख) डॉ. चन्द्रा भौतिक विज्ञान - क्षेत्रे सर्वोच्च उपाधि प्राप्नोत् । आम्

ग) त्वरित बुद्धि वानरः पाठः पंचतन्त्रात् संगृहीत अस्ति । आम्

घ) वानरः आम्रफलानि खादति स्म । न

(1×3=3 अंक)

प्र.10. भिन्न प्रकृतिकं पदं चिनुत -

क) षड् , सप्त, सर्वे, त्रीणि सर्वे

ख) यदा , कदा, मृगः, तत्र मृगः

ग) पंडितः , नृपः , विद्वान् , मृगः मृगः

खंड-ग व्याकरणम्

प्र.11. हस् धातु लोट् लकार एवं विधिलिङ् लकार रूपाणि लिखत -

(4×2=8 अंक)

प्र.12. उचित अव्यय पदं चित्वा लिखत -

(1×7=7 अंक)

क्रमशः , परितः , तर्हि , तथा , पुरा , अग्रे , कदापि

क) यथा बीजं तथा फलं लभसे।

ख) नगरं परितः वृक्षाः सन्ति ।

- ग) पुरा दशरथ नाम राजा आसीत् ।
 घ) अतएव क्रमशः आगच्छन्ति ।
 ङ) यदि गृहं न गच्छसि तर्हि कुत्र गच्छसि ?
 च) कदापि असत्यं मा वद ।
 छ) अग्रे दृष्ट्वा चल ।

प्र.13. वाक्येषु उपपद विभक्ति पदं चित्वा लिखत-

(1×6=6 अंक)

- क) गुरवे नमः नमः
 ख) अलं वार्तालापेन अलं
 ग) जलं बिना जीवनं नास्ति। बिना
 घ) वृक्षस्य उपरि खगाः तिष्ठन्ति। उपरि
 ङ) छात्रेषु अतुलः श्रेष्ठः बालः अस्ति। श्रेष्ठः
 च) बालकः गृहं प्रति गच्छति। प्रति

प्र.14. वाक्येषु विभक्ति प्रयुक्त वाक्यं लिखत -

(1×4=4 अंक)

- क) मनीषः पुस्तकं पठति। पुस्तकं
 ख) छात्राः पठनाय विद्यालयं गच्छन्ति। पठनाय
 ग) रामस्य पिता गच्छति। रामस्य
 घ) सिंह शरणागतस्य वधं न करोति। शरणागतस्य

खंड-घ रचनात्मक कार्यम्

प्र.15. संस्कृत अनुवाद कुरुत -

(1×4=4 अंक)

- क) वह पढ़ता है। सः पठति।
 ख) मोहन फल खाता है। मोहनः फलं खादति।
 ग) हम सब खेलते हैं। वयम् खेलामः / क्रीडामः।
 घ) मोर नाचता है। मयूरः नृत्यति।

प्र.16. चित्रं दृष्ट्वा चत्वारि संस्कृत वाक्यानि रचयत।

प्रत्येक सार्थक वाक्य के लिए एक अंक प्रदान किया जाएगा। दो त्रुटि होने पर आधा अंक काटा जाएगा। (4 अंक)

संकेत बिंदु: -
 वृक्षः, गुरुः, शिष्याः,
 पठन्ति, पाठयति, पुष्पाणि,
 उद्यानम्, शशकः, चटकाः,
 मृगः